

Διάλεξη 3^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

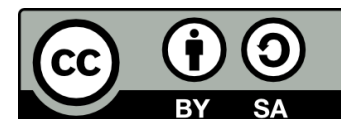

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria
(συνέχεια από 2^η διάλεξη)

Σκοποί ενότητας

1. Η εξοικείωση με τους οργανισμούς της ρωμαϊκής κουρία
2. Η εξήγηση ορισμένων εννοιών της ρωμαϊκής κουρία

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των dicasteria

8^{ος} σύλλογος

- Σύλλογος για τα καθιδρύματα καθαγιασμένης ζωής και τις αδελφότητες αποστολικής ζωής: ασκεί τις αρμοδιότητες της Αγίας Έδρας αναφορικά με τα καθιδρύματα καθαγιασμένης ζωής και τις αδελφότητες αποστολικής ζωής, με την εξαίρεση των αδελφοτήτων αποστολικής ζωής που ιδρύθηκαν για τις ιεραποστολές.
- Είναι αρμόδιος για:
 - συνδιασκέψεις των ανώτερων προϊσταμένων ή ηγουμένων των μοναχών και μοναζουσών
 - για την ερημική ζωή
 - για την τάξη των παρθένων και τα σωματεία τους
 - για τα τρίτα τάγματα
 - για τα σωματεία πιστών τα οποία ιδρύονται με την πρόθεση να καταστούν κάποτε καθιδρύματα καθαγιασμένης ζωής και τις αδελφότητες αποστολικής ζωής ύστερα από ανάλογη προετοιμασία

Συνδιασκέψεις των ανώτερων προϊσταμένων

- Οι συνδιασκέψεις των ανώτερων προϊσταμένων των μοναστικών καθιδρυμάτων είναι τα συμβούλια των ανώτερων προϊσταμένων τα οποία ιδρύονται από την Αγία Έδρα.
- Αποβλέπουν στη συνεργασία για την πληρέστερη επίτευξη του σκοπού κάθε καθιδρύματος, χωρίς βλάβη της διοικητικής αυτοτέλειας του, για την εξέταση κοινών υποθέσεων και για ένα κατάλληλο συντονισμό με τις συνδιασκέψεις των επισκόπων και με κάθε επίσκοπο.

Ανώτεροι προϊστάμενοι

Ανώτεροι προϊστάμενοι των μοναχών και των μοναζουσών είναι:

1. οι γενικοί προϊστάμενοι ή ηγούμενοι
2. οι επαρχιακοί προϊστάμενοι ή ηγούμενοι
3. οι προϊστάμενοι των οίκων ή μοναστηριών *sui juris* (ιδίου δικαίου)
4. οι αναπληρωτές των ανωτέρω προϊστάμενων όταν ασκούν το αξίωμα τους
5. οι πρώτοι αβάδες και οι προϊστάμενοι ή ηγούμενοι αβάδες των μοναστικών συλλόγων, μολονότι τούτοι δεν είναι κατ' ακρίβεια ανώτεροι προϊστάμενοι διότι οι οίκοι που αποτελούν τους μοναστικούς συλλόγους είναι *sui juris* και ως εκ τούτου οι εν λόγω αβάδες δεν έχουν σχεδόν καμία εξουσία στα μέλη των εν λόγω οίκων.

Ανώτεροι προϊστάμενοι (2)

Στις ανατολικές καθολικές εκκλησίες ανώτεροι προϊστάμενοι των μοναχών και των μοναζουσών είναι οι εξής:

1. πρόεδροι των μοναστικών συνομοσπονδιών
2. οι προϊστάμενοι των μοναστηριών *sui juris*
3. οι γενικοί προϊστάμενοι των ταγμάτων και των συλλόγων (αδελφοτήτων)
4. οι επαρχιακοί προϊστάμενοι των ταγμάτων και των συλλόγων και οι εξομοιωμένοι με αυτούς
5. οι αναπληρωτές των παραπάνω προϊστάμενων όταν ασκούν το αξίωμα τους

Λοιπές έννοιες

- Μοναστική συνομοσπονδία: η ένωση μεταξύ περισσότερων μοναστηριών *sui juris* υπό ένα πρόεδρο.
- Μοναστήριο: μοναστικός οίκος στον οποίο τα μέλη τείνουν στην ευαγγελική τελειότητα με την τήρηση των κανόνων και παραδόσεων της μοναστικής ζωής.
- Μοναστήρια *sui juris* : δεν εξαρτώνται από άλλο μοναστήριο και διέπονται από το δικό τους τυπικό που εγκρίνεται από την αρμόδια αρχή.
- Τάγματα: αδελφότητες που ιδρύονται από την αρμόδια εκκλησιαστική αρχή στις οποίες, αν και δεν είναι μοναχοί, απαγγέλουν μια ομολογία η οποία εξομοιώνεται με τη μοναστική ομολογία.

Λοιπές έννοιες (2)

- Σύλλογος ή αδελφότητες: αδελφότητες που ιδρύονται από την αρμόδια εκκλησιαστική αρχή στις οποίες τα μέλη απαγγέλουν την ομολογία με τις τρεις δημόσιες επαγγελίες της υπακοής, αγνοίας και πτωχείας, οι οποίες όμως δεν εξομοιώνονται με τη μοναστική ομολογία, αλλά έχουν τη δική τους ισχύ σύμφωνα με τους κανόνες του δικαίου.
- Ερημιτική ζωή και τάξη των παρθένων: συνιστούν μορφές καθαγιασμένης ζωής που είναι εγκεκριμένες από την Αγία Έδρα.
- Τρίτα τάγματα: σωματεία των μη μοναχών πιστών, στα οποία τα μέλη διάγουν μια θρησκευτική ζωή που αποβλέπει στη χριστιανική τελειότητα, μετέχοντας μέσα στον κόσμο, στο πνεύμα κάποιου μοναστικού καθιδρύματος και κάτω από την υψηλή επίβλεψη αυτού (πχ 3η τάξη των φραγκισκανών).

9^{ος} σύλλογος

Σύλλογος για τα ιεροσπουδαστήρια και τα
ινστιτούτα σπουδών. Είναι αρμόδιος στη λατινική
εκκλησία:

- για την κατάρτιση των υποψήφιων κληρικών στα
ιεροσπουδαστήρια
- για την προαγωγή και το πρόγραμμα της
καθολικής εκπαίδευσης που παρέχεται μέσω των
καθολικών σχολείων
- ασκεί τις αρμοδιότητες της Αγίας Έδρας
αναφορικά με τα εκκλησιαστικά και τα καθολικά
πανεπιστήμια.

Πανεπιστήμια

εκκλησιαστικά

- Προορίζονται στους θρησκευτικοθεολογικούς κλάδους δηλαδή περιλαμβάνουν τις σχολές της θεολογίας, του κανονικού δικαίου.
- Ιδρύονται ή εγκρίνονται από την Αγία Έδρα στην οποία ανήκει και η ανώτατη διοίκηση τους.

καθολικά

- προορίζονται στους κοσμικούς επιστημονικούς κλάδους.
- Ο τίτλος καθολικό πανεπιστήμιο αποκτάται με τη συναίνεση της αρμόδιας επισκοπικής αρχής.

Η αποστολική penitenzieria ή εξομολογητήριο

- Η αποστολική penitenzieria ή εξομολογητήριο συγκαταλέγεται από την αποστολική διάταξη ή παπικό νόμο pastor bonus μεταξύ των δικαστηρίων.
- Δε θεωρείται από την επιστήμη ως δικαστήριο κατά κυριολεξία με τη νομική έννοια του όρου αλλά ως ένα dicasterio (οργανισμός) της ρωμαϊκής κουρία.
- Έχει ως αρμοδιότητα την χορήγηση των χαρίτων και των συγχωρημάτων.
- Δεν προσομοιάζει με κανένα κρατικό όργανο δεδομένου ότι η κρατική νομοθεσία ρυθμίζει μόνο το χώρο έξω από τη συνείδηση.

Χάριτες

- Αποτελούν απόφαση αρμόδιας εκκλησιαστικής αρχής, νομοθετικής ή εκτελεστικής, δυνάμει σχετικής νομοθετικής εξουσιοδότησης με την οποία παρέχεται σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα ένα δικαίωμα που τροποποιεί το ισχύον δίκαιο υπέρ του συγκεκριμένου/ων προσώπου/ων ή το οποίο χορηγείται πέραν του δικαίου.
- Στο χώρο της συνείδησης ασκείται το *forum internum*, δηλαδή η εσωτερική εξουσία διακυβερνήσεως ή δικαιοδοσίας. Αποβλέπει στο συμφέρον των μεμονωμένων πιστών και έχει κατά κανόνα μυστικά αποτελέσματα νομικά ή μη. Διακρίνεται σε μυστηριακό, αν ασκείται μόνο κατά το μυστήριο της μετανοίας, και εξωμυστηριακό, αν ασκείται εκτός αυτού.

Συγχωρήματα

Στον κανόνα 992 του κώδικα κανονικού δικαίου της καθολικής εκκλησίας ορίζονται ως άφεση ενώπιον του θεού της πρόσκαιρης ποινής για τις αμαρτίες τις ήδη εξαλειφθήσες, όσον αφορά την ενοχή. Άφεση την οποία ο πιστός, υπό ορισμένες και καθορισμένες προϋποθέσεις, αποκτά με τη βοήθεια της εκκλησίας, η οποία ως διάκονος της λύτρωσης διαχειρίζεται και διαθέτει με αυθεντία τον θησαυρό των ικανοποιήσεων του Χριστού και των αγίων.

Ανώτατο δικαστήριο της αποστολικής segnatura

Το ανώτατο δικαστήριο της αποστολικής *segnatura* ή επισφραγίσεως έχει 3 κατηγορίες αρμοδιοτήτων:

1. Ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο (προσομοιάζει με τον κρατικό Άρειο Πάγο)
2. Ανώτατο διοικητικό δικαστήριο (προσομοιάζει με το κρατικό συμβούλιο της επικρατείας)
3. Ανώτατο διοικητικό όργανο με αρμοδιότητα την απονομή της δικαιοσύνης (προσομοιάζει με υπουργείο δικαιοσύνης των κρατών)

Δικαστήριο της ρωμαϊκής rota

- Πρόκειται για τακτικό δικαστήριο της αποστολικής έδρας 2^{ου} και περαιτέρω βαθμού δικαιοδοσίας.
- Δικάζει και σε 1ο βαθμό δικαιοδοσίας ορισμένες υποθέσεις που προβλέπονται από την αποστολική διάταξη pastor bonus για τη ρωμαϊκή κουρία.

Ποντιφικό συμβούλιο για τους λαϊκούς

- Αρμόδιο για τα ζητήματα των λαϊκών. Όσον αφορά τα τρίτα τάγματα το ποντιφικό συμβούλιο μεριμνά μόνο για τα ζητήματα που σχετίζονται με τη δραστηριότητα τους.
- Ασκήει κατ' εξαίρεση τις διοικητικές αρμοδιότητες της Αγίας Έδρας αναφορικά με τα σωματεία των λαϊκών.

Σωματεία

- Τα σωματεία εν γένει διακρίνονται ως προς τις τάξεις των πιστών που είναι μέλη τους σε:
 1. Σωματεία κληρικών
 2. Σωματεία λαϊκών
 3. Σωματεία κληρικών και λαϊκών
- Ως προς τη νομική τους φύση διακρίνονται σε δημόσια και ιδιωτικά
- Σκοποί ενός σωματείου μπορεί να είναι:
 1. Η προώθηση μιας τελειότερης ζωής
 2. Η προαγωγή της δημόσιας λατρείας ή της χριστιανικής διδασκαλίας
 3. Άλλα έργα της εσωτερικής ιεραποστολής ή ποιμαντικής, δηλαδή οι πρωτοβουλίες ευαγγελισμού, η πραγματοποίηση έργων ευσέβειας ή αγάπης, ή ο εμποτισμός της τάξης των πρόσκαιρων πραγμάτων με το ευαγγελικό πνεύμα

2^ο και 3^ο ποντιφικό συμβούλιο

- Ποντιφικό συμβούλιο για την προώθηση της ενότητας των χριστιανών:
 - Είναι αρμόδιο να επιδίδεται με κατάλληλες πρωτοβουλίες και δραστηριότητες στο οικουμενικό έργο για την αποκατάσταση της ενότητας των χριστιανών, όπως αυτή εννοείται από τη διδασκαλία της καθολικής εκκλησίας.
- Ποντιφικό συμβούλιο για την οικογένεια:
 - Αρμόδιο για την προαγωγή της ποιμαντικής φροντίδας των οικογενειών και για την προώθηση των δικαιωμάτων και της αξίας τους στην καθ' όλου εκκλησία και στην πολιτειακή κοινωνία.

4^ο και 5^ο ποντιφικό συμβούλιο

- Ποντιφικό συμβούλιο για τη δικαιοσύνη και την ειρήνη
 - Αποσκοπεί στην προαγωγή της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο σύμφωνα με την κοινωνική διδασκαλία της καθολικής εκκλησίας.
 - Ασχολείται με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Ποντιφικό συμβούλιο μία καρδιά (cor unum)
 - Εκφράζει την πνευματική και υλική μέριμνα της εκκλησίας προς τους άπορους.
 - Προωθεί και συντονίζει επίσης τις πρωτοβουλίες των καθολικών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων που βοηθούν τους φτωχούς.

6^ο και 7^ο ποντιφικό συμβούλιο

- Ποντιφικό συμβούλιο για την πνευματική μέριμνα των μεταναστών και των μετακινουμένων:
 - Κατευθύνει την ποιμαντική μέριμνα της εκκλησίας προς τις ειδικές ανάγκες των προσφύγων, εξόριστων, μεταναστών, νομάδων, των ασκούντων την τέχνη του τσίρκου, των ναυτικών και των εργαζομένων στα αεροδρόμια ή στα αεροπλάνα.
- Ποντιφικό συμβούλιο για την εσωτερική ιεραποστολή ή ποιμαντική προς τους λειτουργούς της υγείας:
 - Εκφράζει την πνευματική μέριμνα της εκκλησίας για τη στήριξη των λειτουργών της υγείας στη σύμφωνη με την καθολική εκκλησία εκπλήρωση της δραστηριότητάς τους.
 - Παρακολουθεί τις καινοτομίες στη νομοθεσία και τις επιστήμες αναφορικά με την υγεία προκειμένου να ληφθούν υπόψη στο ποιμαντικό έργο της εκκλησίας.

Ποντιφικό συμβούλιο για την ερμηνεία των νομοθετικών κειμένων

Αρμόδιο για την αυθεντική ερμηνεία των γενικών νόμων της εκκλησίας η οποία επικυρώνεται από τον Πάπα.

- Εξετάζει από νομικής άποψης τα γενικά εκτελεστικά διατάγματα και τις εγκυκλίους των υπολοίπων dicasteria καθώς και τα γενικά νομοθετικά διατάγματα των επισκοπικών οργανισμών.
- Αποφασίζει για τη συμφωνία ή μη των επιμέρους νόμων και των γενικών διαταγμάτων που θεσπίζονται από νομοθέτες κατώτερους της ανώτατης αρχής με τους γενικούς νόμους της εκκλησίας, ύστερα από αίτηση των παραπάνω νομοθετών.

Γενικοί νόμοι

Οι γενικοί νόμοι εκδίδονται από τους εκκλησιαστικούς νομοθέτες οι οποίοι έχουν δικαιοδοσία να νομοθετούν επί της καθ' όλου εκκλησίας και ισχύουν σε όλη την εκκλησία.

Αυτοί είναι:

1. Ο Πάπας (ατομικά)
2. Ο σύλλογος των επισκόπων μαζί με τον επικεφαλής του (δηλαδή τον Πάπα), είτε σε οικουμενική σύνοδο, είτε με εξωσυνοδική ενέργεια.

Γενικά εκτελεστικά διατάγματα

Διατάγματα που εκδίδονται από εκείνους που ασκούν την εκτελεστική εξουσία, μέσα στα όρια της αρμοδιότητας τους, με τα οποία καθορίζονται ακριβέστερα οι τρόποι εφαρμογής του νόμου.

Εγκύκλιοι και επιμέρους νόμοι

- Εγκύκλιοι:

γενικές διοικητικές πράξεις που εκδίδονται από εκείνους που ασκούν την εκτελεστική εξουσία και απευθύνονται προς εκείνους που τους ανήκει η φροντίδα της εκτέλεσης των νόμων. Με αυτές τις πράξεις επεξηγούνται οι διατάξεις των νόμων και καθορίζονται οι τρόποι εκτέλεσης τους.

- Επιμέρους νόμοι

εκδίδονται από τους εκκλησιαστικούς νομοθέτες οι οποίου έχουν εξουσία να νομοθετούν επί:

- ενός συνόλου επιμέρους εκκλησιών
- μιας επιμέρους εκκλησίας
- ενός μοναστικού καθιδρύματος
- μιας αδελφότητας μοναστικής ζωής κληρικών ποντιφικού δικαίου

Εκκλησιαστικοί νομοθέτες

Εκκλησιαστικοί νομοθέτες για τους αντίστοιχους επισκοπικούς οργανισμούς είναι:

1. στη λατινική εκκλησία

- i. οι επιμέρους σύνοδοι
- ii. υπό ειδικές προϋποθέσεις, οι συνδιασκέψεις των επισκόπων και οι συσκέψεις των επισκόπων των εκκλησιαστικών περιφερειών

2. στις ανατολικές καθολικές εκκλησίες

- i. οι σύνοδοι των επισκόπων των πατριαρχικών και των μεγαλύτερων αρχιεπισκοπικών εκκλησιών
- ii. το συμβούλιο των ιεραρχών της μητροπολιτικής εκκλησίας *sui juris*

Εκκλησιαστικοί νομοθέτες (2)

- Εκκλησιαστικοί νομοθέτες για τις μεμονωμένες επιμέρους εκκλησίες είναι:
 1. οι μεμονωμένοι επαρχιούχοι επίσκοποι
 2. οι εξομοιωμένοι με τους παραπάνω
- Εκκλησιαστικοί νομοθέτες για τα μοναστικά καθιδρύματα και αδελφότητες μοναστικής ζωής κληρικών ποντιφικού δικαίου είναι:
 1. οι προϊστάμενοι
 2. οι συνάξεις, σύμφωνα με τους καταστατικούς τους χάρτες

Γενικά διατάγματα

- Έχουν ισχύ νόμου και όλα τα χαρακτηριστικά των νόμων εκτός της τυπικής ονομασίας τους. Ρυθμίζονται από τις διατάξεις του κανονικού δικαίου για τους νόμους.
- Η διαφορά τους είναι ότι εκδίδονται σε επείγουσες περιπτώσεις και ως συμπλήρωμα ενός τυπικού νόμου(προσομοιάζουν με τις ΠΝΠ του α. 144, § 1 του ελληνικού συντάγματος)

Βιβλιογραφία

1. Αποστολική διάταξη [pastor bonus](#)

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

